

HYPERICUM 9, juni 2010

Excursieverslagen FWT-FLORON 2009

P.F. Stolwijk, J.W. Bielen & O.G. Zijlstra

DE LUTTE, 9 mei 2009 (12 deelnemers)

De grote opkomst bij deze excursie maakte dat we met drie groepen op pad konden gaan. Maar allereerst werd op de RK begraafplaats van De Lutte gekeken naar de grote groeiplaats van *Veronica peregrina* (Vreemde ereprijs), hier al jaren bekend en voor velen een nieuwe soort.

Jacques Bielen inventariseerde de Hanhof e.o. (264-483; 117 soorten), het gebied waar in 1977 de eerste excursie van de FWT plaats vond. Otto Zijlstra trok naar de Boerrichterses (263-481; 211 soorten). Pieter Stolwijk verkende de Elfterheurne (263-482; 245 soorten, incl. na-excursie door Pieter).

De bosgebieden rond De Lutte zijn rijk aan karakteristieke bosplanten; de volgende soorten werden dan ook in een of meer km-hokken aangetroffen:

Adoxa moschatellina (Muskuskruid), *Chrysosplenium oppositifolium* (Verspreidbladig goudveil), *Circaea lutetiana* (Groot heksenkruid), *Convallaria majalis* (Lelietje-van-dalen), *Equisetum sylvaticum* (Bospaardenstaart), *Festuca gigantea* (Reuzenzwenkgras), *Gagea spathacea* (Schedegeelster), *Galium odoratum* (Lievevrouwebedstro), *Hieracium murorum* (Muurhavikskruid), *Impatiens noli-tangere* (Groot springzaad), *Lamium galeobdolon* (Gele dove-netel), *Luzula pilosa* (Ruige veldbies), *Lysimachia nemorum* (Boswederik), *Mespilus germanica* (Mispel), *Milium effusum* (Bosgierstgras), *Neottia ovata* (Grote keverorchis), *Rumex sanguineus* (Bloedzuring), *Veronica montana* (Bosereprijs), *Viola reichenbachiana* (Blauwsporig bosviooltje).

In de nattere delen en in enige terreinen met natuurontwikkeling inclusief het noordelijk bermtalud van de A-1, werden gezien:

Caltha palustris subsp. *palustris* (Dotterbloem), *Cardamine amara* (Bittere veldkers), *Centaureum erythraea* (Gewoon duizendguldenkruid), *Carex curta* (Zomprus), *C. flacca* (Zee-groene zegge), *C. hostiana* (Blonde zegge), *C. panicea* (Blauwe zegge), *Jacobaea aquatica* (Waterkruiskruid), *Dactylorhiza majalis* subsp. *praetermissa* (Rietorchis) en *Montia minor* (Klein bronkruid).

's Middags bekeken we nog vlug de mooie graslanden van het Arboretum Poortbulten (264-481 en 264-480), waar we van de bekende groeiplaatsen van een groot aantal Rode Lijst-soorten detailgegevens hebben genoteerd.

OVERIJSSELSCH KANAAL - KEMPERSBRUG, 6 juni 2009 (5 deelnemers).

Met een opkomst van slechts vijf personen was deze excursie blijkbaar wat ongelukkig gepland. Het heeft ons niet verhinderd een lekkere wandeling te maken langs de zuidkant van het kanaal en binnendoor weer terug (229-494, met een klein stukje 229-493).

Het gebied was niet bepaald spectaculair te noemen. Niettemin hebben we 217 soorten genoteerd, exclusief enige verwilderingen.

Voor het gebied karakteristiek was eigenlijk alleen *Carex paniculata* (Pluimzegge), naast 5 andere algemenere *Carex*-soorten. Het kanaal zelf leverde slechts *Nuphar lutea* (Gele plomp) en *Nymphaea alba* (Witte waterlelie) op. De randsloot (gelukkig had Piet Vogelzang zijn laarzen aan) was goed voor *Potamogeton crispus* (Gekroesd fonteinkruid), *P. natans* (Drijvend fonteinkruid) en *P. pectinatus* (Schedefonteinkruid) en *Sparganium emersum* (Kleine egelskop). Daarnaast *Callitriche brutia* (Haaksterrenkroos), de nog steeds in opmars zijnde *C. obtusangula* (Stomphoekig sterrenkroos) en *Spirodela polyrhiza* (Veelwortelig kroos). Allemaal weinig bijzonder.

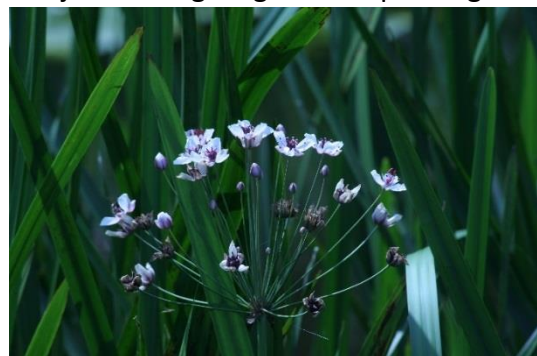
Vermeldenswaard zijn wel *Veronica persica* (Grote Ereprijs), die in Twente verre van gewoon is, *Digitaria sanguinalis* (Harig vingergras), *Erysimum cheiranthoides* (Gewone steenraket) en *Sagina micropetala* (Uitstaande vetmuur), soorten die we zelden in het buitengebied vinden. Verassend was echter een *Potentilla* (Ganzerik), in km-hok 229-493. De plant werd aanvankelijk voor *P. reptans* (Vijfvingerkruid) gehouden, maar al spoedig bleek dat de plant (een uitgebreide populatie) niet aan de knopen wortelt (vele planten onderzocht!) en deels viertalige, deels vijftalige bloemen heeft. De flora noemt als bastaard slechts *P. x suberecta* (*P. anglica x erecta*), maar er zijn meer bastarden bekend in deze groep. Er is materiaal verzameld; na bestudering daarvan bleek dat het om *P. x mixta* gaat, de bastaard van *P. anglica* (Kruipganzerik) met *P. reptans*.

Ook was er een *Silene* met bleekroze bloemen en bladeren die wat te smal leken voor *S. dioica* (Dagkoekoeksbloem). Na onderzoek van meegenomen materiaal bleek het om *S. x hampeana* te gaan, de bastaard van *S. dioica* en *S. latifolia* subsp. *alba* (Avondkoekoeksbloem). Bij een na-excursie heeft Pieter Stolwijk nog een aantal delen van het km-hok bezocht (de noordelijk kanaaldijk en een zijweg) die nog niet bekeken waren tijdens de excursie. Vooral de zijweg leverde een aantal nieuwe soorten op. Het totaal komt nu uit op 240 soorten. De aardigste soorten waren: *Carex riparia* (Oeverzegge), *Scutellaria galericulata* (Blauw glidkruid) aan het kanaal en *Sisymbrium altissimum* (Hongaarse raket) en *Viola tricolor* (Driekleurig viooltje) in de wegbermen.

RIETMOLEN - SCHIPBEEK, 4 juli 2009 (8 deelnemers)

Met acht deelnemers zijn we vanuit Rietmolen in oostelijke richting langs de Schipbeek gelopen, aan beide zijden 4 man (km-hok 242-461); langs de provinciale weg en enige landelijke weggetjes zijn we teruggegaan.

Het hok was voor het laatst in 1992 goed onderzocht; uit de periode 1989-2004 waren er 237 soorten van de Standaardlijst genoteerd. Recent waren er slechts 51 soorten van bekend. Met nu 233 soorten (plus vijf verwilderde voorkomens) kunnen we de excursie dus geslaagd noemen.

Zwanenbloem (foto PIETER STOLWIJK)

De Schipbeek heeft een aardige vegetatie met o.a. *Berula erecta* (Kleine watereppe), *Butomus umbellatus* (Zwanenbloem), *Nasturtium microphyllum* (Slanke waterkers), *Nuphar lutea* (Gele plomp), *Sagittaria sagittifolia* (Pijlkruid), *Sium latifolium* (Brede watereppe). Naast de van hier reeds bekende *Veronica beccabunga* (Beekpunge) en *V. anagallis-aquatica* (Blauwe waterereprijs) zagen we ook *V. catenata* (Rode waterereprijs)!

Bijzonder was de vondst van *Luronium natans* (Drijvende waterweegbree) - nieuw voor de Schipbeek -, waarvan we slechts een stengel met bladen (maar zonder bloemen) hebben gezien.

De stroomdalbegeleidende flora (een gemeenschappelijk kenmerk van Schipbeek en Dinkel) bestond uit *Galium verum* (Geel walstro), *Pimpinella saxifraga* (Kleine bevernel) en *Carduus crispus* (Kruldistel); deze laatste soort komt echter nu op tal van plaatsen in Twente voor. We hebben vergeefs gezocht naar *Thymus pulegioides* (Grote tijm), die her en der aan de Schipbeek voorkomt, maar ook van vroeger uit dit km-hok niet bekend was.

Op het moment dat iemand opperde dat het tijd werd om *Epipactis helleborine* subsp. *helleborine* (Brede wespenorchis) te zien, bleken we er bijna bovenop te staan.

Urbane en wegkantsoorten: *Lepidium ruderales* (Steenkruidkers), *Plantago coronopus* (Hertshoornweegbree), *Sagina apetala* (Donkere vetmuur), *Sisymbrium altissimum* (Hongaarse raket). Op twee plekken zagen we *Datura stramonium* (Doornappel).

Gele plomp (foto PIETER STOLWIJK)

ENGBERTSDIJKSVENEN-ZUID, 5 september 2009 (4 deelnemers)

Via de zuidelijke ingang van SBB-reservaat Engbertsdijksvenen namen we km-hok 242-496 onder de loep. Meteen aan het pad troffen we door ons nog niet eerder aangetroffen *Rosa 'Hollandica'* (Hollandse rimpelroos) aan, een *R. rugosa* (Rimpelroos)-hybride van onbekende oorsprong, vegetatief lijkend op *R. gallica* (Franse roos), maar onder meer te onderscheiden door de (bij *R. gallica* ontbrekende) beharing op de langere stekels. In het veen streepten we van het gebied bekende soorten als *Nardus stricta* (Borstelgras) en *Empetrum nigrum* (Kraaiheide) op de drogere delen, en *Eriophorum vaginatum* (Eenarig wollegras) en *Vaccinium oxycoccus* (Kleine veenbes) op de nattere; en in greppels en slenken massaal *Calla palustris* (Slangenwortel). Opvallend was de vondst van *Carex flacca* (Zeegroene zegge), aan een pad, samen met *C. nigra* (Zwarte zegge) en *Scirpus sylvaticus* (Bosbies). Waarschijnlijk aangevoerd, aangezien de soort hier niet van nature te verwachten valt. Op het pad langs de oostzijde van het gebied werd op de terugweg nog *x Festulolium loliaceum* (Trosraaigras) genoteerd. In totaal 123 taxa.

Aan de excursies namen deel: Jacques Bielen, Wytze Boersma, Joop van Damme, Jan Meutstege, Dinant Meyer, Andries van Rensen, Jo Schunselaar, Peter Spee, Pieter Stolwijk, Piet Vogelzang, Otto Zijlstra, Maarten Zonderwijk, Jan Zwieneberg.

Tabel 2 Aantal soorten Standaardlijst

COÖRDINATEN		GEBIED	1977-2009	1977-1989	1989-2004	2005-2009
9 mei 2009		<i>DE LUTTE</i>				
263	481	Boerrichterses	331	148	262	247
264	480	Poortbulten	342	204	321	110
263	482	Elfterheurne	335	42	308	238
264	481	De Lutte	431	248	361	314
264	483	Hanhof	221	175	156	117
6 juni 2009		<i>OVERIJSSELS KANAAL</i>				
229	493	Marle	144	0	143	6
229	494	Kempersbrug	271	0	176	240
4 juli 2009		<i>RIETMOLEN</i>				
242	461	Muilvischbrug	311	139	237	238
5 september		<i>ENGBERTSDIJKSVENEN</i>				
242	496	Gravenland	222	0	212	134